

Beide patiënten waren niet uit onze eigen praktijk. Het gebruikte doseringsschema werd ook niet door ons gegeven. Bij beide patiënten was uitvoerig onderzoek van het abdomen verricht en aangezien beiden een „acute buik” hadden, vanzelfsprekend ook rectaal toucher. Daarbij werden bij beide patiënten geen fecolieten, geen infiltraten of tumoren gevoeld. Wat uw opmerking betreft, dat heel wat patiënten van u na een initiële dosis van 2 capsules loperamide geen losse stoelgang meer hadden (post aut propter), moeten wij stellen dat dit geen bewijs is voor de werkzaamheid van loperamide. Onze ervaring is, dat hetzelfde geldt voor een dieet.

Oostvoorne, december 1983

G.L.J. SLEE
J.A.M. VINKS

Hersendoodcriteria

Men kan stellen dat het enige doorslaggevende criterium van de dood de hersendood is.¹ Alle andere criteria houden hiermede verband, hetzij als oorzaak, hetzij als gevolg. Bij onenigheid omtrent de waarde van verschillende criteria kan men dikwijls een bevredigende oplossing vinden door de verschillende criteria ieder een verschillende waarde toe te kennen en die waarden bij elkaar op te tellen. Bijvoorbeeld, in dit geval: cerebrale angiografie: 3 punten; EEG: 2 punten; alle klinische gegevens te zamen: 1 punt; benodigd aantal punten, te behalen door combinatie of herhaling: 3 punten. Hierbij laat ik in het midden of cerebrale angiografie wel toelaatbaar is.

M.C. COLENBRANDER

LITERATUUR

¹ Alphen HAM van. Hersendoodcriteria. Ned Tijdschr Geneeskd 1983; 127: 2293-4.

Ervaringen met een snelle methode ter bepaling van de keukenzoutuitscheiding in de urine

Met belangstelling heb ik het artikel van Koolen et al. gelezen.¹ Hun bevindingen, die overigens geheel overeenstemmen met die van Pietinen et al., betekenen een aanzienlijke vereenvoudiging van het onderzoek naar de hoogte van de natriumuitscheiding.² Niettemin moet een kanttekening worden geplaatst bij hun conclusie dat de Quantab chloridestrip een eenvoudige en betrouwbare methode kan zijn bij het opsporen van dieetzonden. In tal van onderzoeken is aangetoond, dat de natriumuitscheiding in de urine een grote intra-individuele variatie toont, ook bij een gelijkblijvende zoutconsumptie. Sommige onderzoekers menen dan ook dat voor een enigszins betrouwbaar beeld van de individuele zoutinneming, ten minste drie verschillende verzamelingen van 24-uursurine moeten worden onderzocht.^{3,4} Anderen spreken zelfs van 9 tot 14 verzamelingen.⁵⁻⁷ Het zal duidelijk zijn, dat de controle van de „dieetrouw” ook bij gebruikmaking van de Quantab chloridestrip nog geen eenvoudige zaak is.

LITERATUUR

¹ Koolen MI, Velde EA van der, Bussemaker-Verduyn den. Boer E, Hart-Eerdmans M 't, Brummelen P van. Ervaringen met een snelle methode ter bepaling van de keukenzoutuitscheiding in de urine. Ned Tijdschr Geneeskd 1983; 127: 2139-42.

- ² Pietinen PI, Findley TW, Clausen JD, Finnerty Jr FA, Altschul AM. Studies in community nutrition: estimation of sodium output. *Prev Med* 1976; 5: 400-7.
- ³ Pietinen PI, Wong O, Altschul AM. Electrolyte output, blood pressure, and family history of hypertension. *Am J Clin Nutr* 1979; 32: 997-1005.
- ⁴ Pietinen PI, Tuomilehto J. Estimating sodium intake in epidemiological studies. In: Kesteloot H, Joossens JV, eds. *Epidemiology of arterial blood pressure*. 1st ed. Den Haag: Martinus Nijhoff, 1980: 29-44.
- ⁵ Joossens JV, Claessens J, Geboers J, Claes JH. Electrolytes and creatinine in multiple 24 hour urine collections (1970-1974). In: Kesteloot H, Joossens JV, eds. *Epidemiology of arterial blood pressure*. 1st ed. Den Haag: Martinus Nijhoff, 1980: 45-63.
- ⁶ Liu K, Cooper R, McKeever J, et al. Assessment of the association between habitual salt intake and high blood pressure: Methodological problems. *Am J Epidemiol* 1979; 110: 219-26.
- ⁷ Voedingsraad. Interim advies vermindering keukenzout. 's-Gravenhage: Staatsuitgeverij 1982.

Brielle, december 1983

J.J. VAN BINSBERGEN

Wij hebben in ons onderzoek de nadruk gelegd op de betrouwbaarheid en de bruikbaarheid van deze methode ter bepaling van de keukenzoutuitscheiding in de urine. Collega Van Binsbergen wijst er terecht op dat bij epidemiologisch onderzoek (de door hem geciteerde onderzoeken), verscheidene metingen noodzakelijk zijn om een goede indruk te krijgen over de zoutinneming van een individu. Het is te verwachten dat bij epidemiologisch onderzoek, waarbij geen dieetadviezen worden gegeven, de schommelingen in keukenzoutconsumptie veel aanzienlijker zullen zijn dan voor het door ons geadviseerde gebruik: „ter controle van de voorgeschreven natriumbepaling in het dieet”. Het spreekt vanzelf dat hierbij veelvuldige controles van nut kunnen zijn.

Leiden, december 1983

M.I. KOOLEN

Longafwijkingen in interstitium en alveoli na behandeling met amiodaron

Met belangstelling namen wij kennis van het artikel van de collega's Schrijver et al.¹ Gaarne willen wij op deze informatie de volgende aanvulling geven. Kortgeleden zagen wij eveneens een aantal patiënten met amiodaron-pneumonitis, van wie vier door ons zijn beschreven.^{2,4} Bij deze patiënten manifesteerde de pneumonitis zich respectievelijk 1 jaar, 2 jaar en 9 weken na aanvang van de medicatie. Bij 2 patiënten namen de verschijnselen af na staken van amiodarontoediening, bij de derde patiënt was langdurige behandeling met prednisolon noodzakelijk. De vierde patiënt was in een zodanig slechte toestand, dat hij kort na opneming overleed. Bij de drie overgebleven patiënten hebben wij gallium-67-longscintigrafie verricht, aangevuld met kwantitatieve bepalingen; dit laatste naar analogie van onze methode om de activiteit van longsarcoidose te bepalen.⁵ Wij stelden bij hen een duidelijk verhoogde ⁶⁷Ga-stapeling in de longen vast; voorts was er een zekere discrepantie tussen de röntgenologische en scintigrafische bevindingen: lokalisatie en uitbreiding van de afwijkingen kwamen niet altijd overeen. Bij de met prednisolon behandelde patiënt verdwenen aanvankelijk de röntgenologische en scintigrafische afwijkingen. Bij een geringe vermindering van de prednisolondosis werd het ⁶⁷Ga-longscintigram binnen enkele dagen weer afwijkend, terwijl de thoraxfoto normaal bleef.

Wij vonden ⁶⁷Ga-longscintigrafie aangevuld met kwantitatieve bepalingen waardevol bij de diagnose, bepaling van